

*Дурнов Є. С.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри історії, держави та права
Національної академії внутрішніх справ*

ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ В РОКИ СТАНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що набуття Україною статусу незалежної держави у 1991 році поставило перед молодією країною цілу низку завдань соціально-економічного та політичного характеру, вирішення яких потребувало серйозних зусиль з боку законодавця. Одним із інститутів, який вимагав серйозних змін, був інститут адвокатури. Важливість вирішення цього проблемного питання обумовлена тим, що адвокатура є комплексним проявом як державного, так і суспільного інтересу, оскільки саме через адвокатуру і завдяки їй правова держава реалізує можливість забезпечення своїм громадянам їх прав і свобод. З одного боку, діяльність адвокатів має конституційно обумовлений державно-значимий характер, а з іншого боку, адвокати мають бути максимально незалежними від держави, щоб ефективно захищати громадян і юридичних осіб від адміністративного свавілля. Адвокатура – це унікальне юридичне явище, єдина організація, яка виконує державну (публічно-правову) функцію і не є при цьому державним органом. Адвокатура, навпаки, зберігає незалежність від держави [1, с. 431]. Втім, комплексне дослідження такого явища, як адвокатура, є неможливим без комплексного аналізу його становлення в Україні, зокрема у період з 1991 по 1996 роки, адже саме в цей час, на нашу думку, були закладені найбільш важливі підвалини для розвитку сучасної адвокатури в нашій державі [2].

Метою статті є розгляд інституту адвокатури в роки становлення незалежної України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж перейти безпосередньо до історико-правового аналізу становлення адвокатури в Україні у зазначений історичний період, слід назвати два міжнародні документи, які безпосередньо вплинули на розвиток адвокатури в Україні. Першим є Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 1 жовтня 1988 року, метою якого є подальший розвиток інтеграції в рамках Європейського Співтовариства і розширення міжнародної діяльності адвокатів у країнах Співтовариства, що викликало необхідність розроблення загальних правил, що застосовуються до адвокатів, як судових захисників, так і консультантів з юридичних питань, які займаються міжнародною практикою у країнах Співтовариства. Однією з цілей прийняття цього Кодексу є також намагання полегшити ускладнення, що виникають у результаті застосування так званої подвійної деонтології [3].

Відповідно до зазначеного Кодексу, у будь-якому правовому суспільстві адвокату відведено особливу роль; його призначення не обмежено сумлінним виконанням свого обов'язку у межах закону. Адвокат має діяти в інтересах права загалом, як і в інтересах тих, чії права й свободи йому довірено захищати; не лише виступати в суді від імені клієнта, але й надавати йому юридичну допомогу у вигляді порад і консультацій. У зв'язку з цим на адвоката покладено цілий комплекс зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які часто вступають у взаємну суперечність [3].

Постановка проблеми. Набуття Україною статусу незалежної держави у 1991 році поставило перед молодією країною цілу низку завдань соціально-економічного та політичного характеру, вирішення яких потребувало серйозних зусиль з боку законодавця. Одним із інститутів, який вимагав серйозних змін, був інститут адвокатури. Важливість вирішення цього проблемного питання обумовлена тим, що адвокатура є комп-

лексним проявом як державного, так і суспільного інтересу, оскільки саме через адвокатуру і завдяки їй правова держава реалізує можливість забезпечення своїм громадянам їхніх прав і свобод. З одного боку, діяльність адвокатів має конституційно обумовлений державно-значимий характер, а з іншого боку, адвокати мають бути максимально незалежними від держави, щоб ефективно захищати громадян і юридичних осіб від адміністративного свавілля. Адвокатура – це унікальне юридичне явище, єдина організація, яка виконує державну (публічно-правову) функцію і не є при цьому державним органом. Адвокатура, навпаки, зберігає незалежність від держави [1, с. 431]. Втім, комплексне дослідження такого явища, як адвокатура, є неможливим без комплексного аналізу його становлення в Україні, зокрема у період з 1991 по 1996 роки, адже саме в цей час, на нашу думку, були закладені найбільш важливі підвалини для розвитку сучасної адвокатури в нашій державі [2].

Метою статті є розгляд інституту адвокатури в роки становлення незалежної України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж перейти безпосередньо до історико-правового аналізу становлення адвокатури в Україні у зазначений історичний період, слід назвати два міжнародні документи, які безпосередньо вплинули на розвиток адвокатури в Україні. Першим є Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 1 жовтня 1988 року, метою якого є подальший розвиток інтеграції в рамках Європейського Співтовариства і розширення міжнародної діяльності адвокатів у країнах Співтовариства, що викликало необхідність розроблення загальних правил, що застосовуються до адвокатів, як судових захисників, так і консультантів з юридичних питань, які займаються міжнародною практикою у країнах Співтовариства. Однією з цілей прийняття цього Кодексу є також намагання полегшити ускладнення, що виникають у результаті застосування так званої подвійної деонтології [3].

Відповідно до зазначеного Кодексу, у будь-якому правовому суспільстві адвокату відведено особливу роль; його призначення не обмежено сумлінним виконанням свого обов'язку у межах закону. Адвокат має діяти в інтересах права загалом, як і в інтересах тих, чії права й свободи йому довірено захищати; не лише виступати в суді від імені клієнта, але й надавати йому юридичну допомогу у вигляді порад і консультацій. У зв'язку з цим на адвоката покладено цілий комплекс зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які часто вступають у взаємну суперечність [3].

Доцільно також зазначити положення, які були прийняті Конгресом ООН з попередження злочинів у серпні 1990 року. Цим конгресом було затверджено «Основні положення про

роль адвокатів», які в подальшому було закладено в основу формування українського законодавства про адвокатуру. Отже, відповідно до цього Положення, основними гарантіями діяльності адвокатів є те, що уряди мають забезпечити можливість здійснювати їх професійні обов'язки без залякування, перешкод, завдання турботи й недоречного втручання; можливість вільно пересуватися й консультувати клієнта у своїй країні та за кордоном; виключення можливості піддавати покаранню або погрожувати його застосуванням та можливості обвинувачення, адміністративних, економічних та інших санкцій за дії, здійснювані відповідно до визнаних професійних обов'язків, стандартів та етичних норм. Там, де безпека адвокатів перебуває під загрозою у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, вони мають бути адекватно захищені владою [4].

Окрему увагу доцільно приділити Інструкції про оплату юридичної допомоги, що надається адвокатами громадянам, підприємствам, закладам, організаціям і кооперативам, від 10 квітня 1991 року, якою було закріплено, що основним принципом оплати праці за юридичну допомогу, яка надається адвокатами громадянам, підприємствам, установам, організаціям і кооперативам, є угода між адвокатом та особою, яка звернулася по допомогу. Під час оплати за угодою громадянину належить право вибору конкретного адвоката. За відсутності угоди про оплату між адвокатом і особою, яка звернулася за юридичною допомогою, оплата встановлюється адвокатом чи керівником юридичної консультації (іншого об'єднання) за мінімальними ставками, передбаченими цією Інструкцією. У такому ж порядку встановлюється розмір оплати за юридичну допомогу під час віднесення її на рахунок держави у випадках, передбачених Законом [5].

Переходячи безпосередньо до аналізу новітнього вітчизняного законодавства, перш за все маємо зазначити, що з 1991 року, відповідно до Закону України «Про підприємництво», допускаються особи для здійснення юридичної практики за ліцензією, яка видається Міністерством юстиції особам, котрі мають юридичну освіту. Згідно з чинним законодавством, в Україні до участі в ролі захисників допускалися близькі родичі, законні представники, а також інші особи. В цей час постає гостро проблема організаційного оформлення адвокатури, що, нарешті, вирішило би питання її незалежності [6].

Першим нормативно-правовим актом, який був покликаний врегулювати діяльність адвокатів в Україні, став Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 року (втратив чинність). Приймаючи цей Закон, законодавець намагався вирішити низку проблем, зокрема відсутність незалежної самоврядної професійної адвокатури, що перешкоджало розвитку адвокатури в Україні; поступове законодавче звуження обсягу професійних прав адвокатів та відсутність реальних гарантій адвокатської діяльності; несприятлива система оподаткування і, як наслідок, існування паралельно з адвокатурою підприємницької юридичної діяльності; недосконалий механізм призначення адвоката захисником у кримінальному процесі та мізерна оплата його допомоги з державного бюджету України; відсутність джерела достовірної інформації про чисельність та персональний склад осіб, які здійснюють адвокатську діяльність; відсутність дієвого механізму підвищення кваліфікації адвокатів [7; 8].

Отже, Законом України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 року вперше було визначено, що адвокатура України є добровільним професійним громадським об'єднанням,

покликаним сприяти захисту прав, свобод та представляти законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу [9]. Крім того, Законом вперше було встановлено, що адвокатом може бути особа, яка має вищу юридичну освіту, підтвержену дипломом України або, відповідно до міжнародних договорів України, дипломом іншої країни, стаж роботи у галузі права не менше двох років, володіє державною мовою, склала кваліфікаційні іспити, одержала в Україні свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та прийняла Присягу адвоката України.

Щодо цього нормативно-правового акта варто погодитися з точкою зору І.Є. Марочкина, який у своєму науково-правовому дослідженні зазначав, що Закон України «Про адвокатуру» від 1992 року суттєво розширив спектр професійних прав адвокатів, передбачив гарантії адвокатської діяльності, які передусім служать меті надання адвокатуві максимальних можливостей для захисту та представництва прав і законних інтересів громадян України. Автор підкреслив, що Закон докорінно змінив роль та місце адвокатури в суспільстві, закріпив підвалини діяльності цього найважливішого правозахисного інституту як дійсно незалежного. Закон України «Про адвокатуру» був першим законом про адвокатську професію у пострадянському просторі, який заклав високий демократичний потенціал функціонування адвокатури на користь людині [10].

Позитивним моментом у вищезазначеному Законі слід назвати те, що його положеннями (зокрема, статтею 4) були закріплені принципи та організаційні форми діяльності адвокатури. Так, адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму і конфіденційності. Адвокат має право займатись адвокатською діяльністю індивідуально, відкрити своє адвокатське бюро, об'єднуватися з іншими адвокатами в колегії, адвокатські фірми, контори та інші адвокатські об'єднання, які діють відповідно до цього Закону та статутів адвокатських об'єднань. Адвокатські об'єднання діють на засадах добровільності, самоврядування, колегіальності та гласності. Реєстрація адвокатських об'єднань проводиться у порядку, визначеному законом. Адвокатські об'єднання набувають статусу юридичної особи з моменту їх державної реєстрації відповідно до закону. Дані державної реєстрації включаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців шляхом внесення відповідного запису в порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб. Слід зазначити, що в цьому контексті Закон України «Про адвокатуру» від 1992 року є більш прогресивним, ніж новий Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

В контексті нашого дослідження слід назвати своєрідну новелу Закону від 1992 року. Так, статтею 19 Закон України «Про адвокатуру» визначав, що адвокати та адвокатські об'єднання можуть створювати регіональні, загальнодержавні й міжнародні спілки та асоціації. Спілки та асоціації адвокатів представляють інтереси адвокатів у державних органах та об'єднаннях громадян, захищають соціальні та професійні права адвокатів, здійснюють методичну й видавничу роботу, сприяють підвищенню професійного рівня адвокатів, можуть створювати спеціальні фонди та діють відповідно до своїх статутів. Відзначимо, що хоче Законом «Про адвокатуру» 1992 року було задекларовано, що адвокатура є добровільним

професійним громадським об'єднанням, проте фактично це об'єднання складалось із кваліфікаційно-дисциплінарних комісій в областях та Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури. Проте оскільки формування таких комісій здійснювалось не тільки за участі адвокатів (членами КДКА також були представники судової влади, органів місцевого самоврядування та місцевих управлінь юстиції), то цю структуру навряд чи можна назвати адвокатським самоврядуванням, хоча зазначені органи виконували чимало дій, спрямованих на забезпечення реалізації адвокатами своїх функцій [11, с. 26].

Досліджуючи зазначений вище нормативно-правовий акт, маємо сказати, що Закон України «Про адвокатуру» від 1992 року був одним із перших законодавчих актів, який передбачав дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних зобов'язань адвоката, які він бере на себе, приймаючи Присягу адвоката України. З огляду на наведені міркування були створені ці Правила, щоправда, лише у 1999 році задля уніфікованого закріплення традицій і досвіду української адвокатури у сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальноновизнаних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві [12]. Ці Правила покликані служити системою орієнтирів для адвокатів України під час збалансування, практичного узгодження ними своїх багатоманітних професійних прав і обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності, визначених Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру» та іншими законодавчими актами України, а також мають закріпити єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному здійсненні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури під час оскарження дій адвоката, тобто таких, які порушують Присягу адвоката через порушення Правил адвокатської етики. Норми цих Правил не скасовують положення чинного законодавства про адвокатуру і не замінюють їх, а доповнюють і конкретизують його.

З огляду на зазначене вище можемо констатувати, що, беззаперечно, прийняття Закону України «Про адвокатуру» від 1992 року було своєрідним проривом для вітчизняного законодавця, адже саме цей нормативно-правовий акт дав змогу вивести діяльність адвокатів у нашій державі на новий якісно високий рівень. Втім, варто відзначити, що прийняттям зазначеного вище Закону законодавець не обмежився.

Окрему увагу доцільно приділити підзаконним нормативно-правовим актам, що були прийняті роком раніше, ніж Закон України «Про адвокатуру», зокрема йдеться про такі акти, які визначали порядок оплати праці адвокатів.

Порядок оплати праці адвокатів з надання юридичної допомоги у кримінальних справах, який було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 1991 року № 315 [13]. Порядком передбачалось, що оплата праці адвокатів з надання юридичної допомоги в кримінальних справах громадянам, звільненим органом дізнання, попереднього слідства, прокурором або судом від плати за юридичну допомогу, а також у випадках, коли адвокат брав участь у дізнанні, попередньому слідстві та в суді за призначенням, провадиться за рахунок республіканського бюджету.

Положення «Про порядок оплати праці адвокатів за надання юридичної допомоги громадянам у кримінальних справах», затверджене Міністерством юстиції України та Міністерством фінансів України 27 листопада 1991 року.

Водночас слід відзначити, що упродовж 1991 року було прийнято низку інших підзаконних нормативно-правових актів, якими визначалось, що оплата послуг адвоката здійснюється на засадах погодження суми оплати між ним та особою, яка звернулася по допомогу.

Окрім того, існувала низка інших положень та інструкцій, якими було прописано основні принципи оплати юридичної допомоги, а саме погодження суми гонорару між адвокатом і особою, яка звернулася по правову допомогу.

Наступним актом, на який слід звернути увагу, є Постанова Кабінету Міністрів «Про порядок реєстрації адвокатських об'єднань» від 27 квітня 1993 року, якою закріплювалось, що реєстрація адвокатських колегій, фірм, контор та інших адвокатських об'єднань провадиться в Укрдержреєстрі. Для реєстрації адвокатського об'єднання до Укрдержреєстру подаються заява, підписана уповноваженим представником об'єднання; статут адвокатського об'єднання; установчий договір чи протокол зборів адвокатів про створення адвокатського об'єднання; дані про кількісний склад адвокатського об'єднання, наявність у його членів свідоцтв про право на заняття адвокатською діяльністю; документ про внесення плати за реєстрацію [14]. Зареєстрованому адвокатському об'єднанню присвоюється відповідний номер, що вноситься до Реєстру адвокатських об'єднань. У Реєстрі зазначаються дата надходження документів, назва адвокатського об'єднання і місце його знаходження, дата затвердження статуту, дата реєстрації об'єднання, відомості про зміни, що сталися у статутних документах, сума внесеної плати. Якщо статутні або інші документи, подані до реєстрації адвокатського об'єднання, суперечать законодавству України, приймається рішення про відмову в реєстрації, яке в 10-денний термін надсилається заявникові.

Серед інших нормативно-правових актів слід також розглянути Указ Президента України від 5 травня 1993 року № 155/93, яким були затверджені Положення «Про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури» та «Про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури». Ці нормативно-правові акти вже втратили свою чинність, втім, свого часу вони якісно вплинули на подальший розвиток досліджуваного у роботі інституту.

Так, відповідно до Положення «Про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури», кваліфікаційно-дисциплінарна комісія діє у складі двох палат, а саме атестаційної та дисциплінарної. Атестаційна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії розглядає заяви осіб, які мають намір займатися адвокатською діяльністю; допускає осіб або відмовляє їм у допуску до складання кваліфікаційних іспитів; приймає кваліфікаційні іспити; ухвалює рішення про видачу або відмову у видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю [15]. Отже, особа, яка має намір займатися адвокатською діяльністю, подає до атестаційної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії заяву, нотаріально засвідчену копію диплома про вищу юридичну освіту, документ, що підтверджує стаж роботи за фахом юриста або помічника адвоката не менше двох років та документ про місце роботи й посаду на момент подання заяви.

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія видає свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; приймає Присягу адвоката України; припиняє відповідно до цього Положення адвокатську діяльність, анулює свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю та рішення атестаційної палати про видачу такого свідоцтва; здійснює контроль за додержанням

адвокатами зобов'язань, що впливають з Присяги адвоката України, актів законодавства України та Правил адвокатської етики; виявляє причини та умови, що сприяли вчиненню адвокатами дисциплінарних проступків, наданню правової допомоги на низькому професійному рівні, а також розробляє рекомендації стосовно заходів щодо усунення цих причин та умов; ухвалює рішення про підвищення кваліфікації адвокатів та організовує їх виконання; обирає представників до складу Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури. У разі грубого порушення адвокатом вимог Закону України «Про адвокатуру», інших актів законодавства й Присяги адвоката України кваліфікаційно-дисциплінарна комісія рішення про припинення адвокатської діяльності та анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю приймає на підставі рішення дисциплінарної палати тієї ж комісії про накладання відповідного дисциплінарного стягнення. Якщо комісія не погодиться з рішенням палати, вона може його скасувати і повернути справу на новий розгляд у дисциплінарну палату з поновленням строку розгляду справи або своїм рішенням закрити дисциплінарну справу.

Щодо Положення «Про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури», то, відповідно до зазначеного нормативно-правового акта, вища кваліфікаційна комісія адвокатури розглядає скарги на рішення кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури або їх палат про відмову в допуску до кваліфікаційних іспитів; відмову у видачі свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; анулювання рішення атестаційної палати про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; накладання на адвоката дисциплінарного стягнення; припинення адвокатської діяльності та анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; на дії кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, їх палат або членів палат, вчинених з порушенням чинного законодавства; розробляє і затверджує програми і порядок складання кваліфікаційних іспитів особами, які виявили намір займатися адвокатською діяльністю, порядок видачі та анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; здійснює контроль за діяльністю кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, аналізує практику застосування ними Закону України «Про адвокатуру», Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, актів, прийнятих Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури, розробляє і вживає заходів щодо поліпшення роботи цих комісій; схвалює Правила адвокатської етики; встановлює порядок здійснення контролю за додержанням адвокатами зобов'язань, що впливають із Присяги адвоката України, актів законодавства України, Правил адвокатської етики, порядок організації та проведення перевірок, передбачених пунктом 18-1 Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури; затверджує Положення про Єдиний реєстр адвокатів України, складає, веде й систематично оприлюднює цей Реєстр; затверджує зразок ордера, що використовується адвокатом для підтвердження своїх повноважень з представництва або захисту клієнта; виготовляє за встановленим зразком бланки свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; встановлює порядок і форми підвищення кваліфікації адвокатів та координує роботу кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури з цих питань; вживає заходів щодо усунення порушень вимог несумісності адвокатської діяльності з іншими видами роботи та причин і умов, що сприяли вчиненню інших порушень законодавства.

Наступним і найголовнішим, надзвичайно актуальним у ракурсі досліджуваного питання політико-правовим актом, який суттєво вплинув на подальший розвиток інституту адвокатури в Україні, стала Конституція України, яка була прийнята 28 червня 1996 року. Важливість прийняття цього акта пояснюється тим, що Конституція – це основа всього законодавства держави. Сьогодні у світі є понад 200 державних і 300 федеральних конституцій. Конституція (від лат. «устрій, установлення, упорядкування») – це нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили, який приймається та змінюється в особливому порядку, є юридичною базою для прийняття іншого законодавства України, регулює суспільні відносини, які визначають організацію державної влади, а також взаємовідносини держави із суспільством, людиною і громадянином [16].

Так, Конституція України наділила адвокатуру певними конституційними повноваженнями, зокрема статтею 59 передбачено право кожного на правову допомогу і на вільний вибір захисника, статтею 63 гарантовано право на захист підозрюваному, статтею 29 дозволено кожному заарештованому чи затриманому користуватися правовою допомогою захисника [17]. Слід також назвати статтю 131-2 Основного Закону, якою було передбачено, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Державою гарантується незалежність адвокатури. Засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом. Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Втім, законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [18].

Висновки. Отже, більшість названих нормативно-правових актів, які були прийняті у 1991–1996 роках, уже втратили свою чинність, однак при цьому саме окреслені Закони та підзаконні акти стали підґрунтям для розвитку адвокатури в Україні, адже за їх допомогою було закладено основу для проведення подальших реформ у цьому напрямі. Особлива роль, на нашу думку, відводиться Конституції України 1996 року, яка визнала, що адвокатура дійсно є важливим інститутом демократії і дає змогу забезпечити захист законних прав та інтересів людини й громадянина.

Література:

1. Подоляка А.М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. *Форум права*. 2009. № 1. С. 429–433.
2. Вільчик Т.Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 2. С. 63–74.
3. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. *Кодекс ЄЕС* від 1 жовтня 1988 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343/conv.
4. Основні положення про роль адвокатів. *Положення ООН* від 1 серпня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835.
5. Інструкції про оплату юридичної допомоги, що надається адвокатами громадянам, підприємствам, закладам, організаціям і кооперативам : затверджено Міністром СРСР 10 квітня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0012400-91/conv>.
6. Боярський Б.В. Історія становлення адвокатури в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/3_KAND_2007/Pravo/18843.doc.htm.

7. Розвиток демократичних засад організації *Адвокатури* України. URL: <http://studies.in.ua/advokatura-ukrainy/3888-rozvitok-demokraticnih-zasad-organzacyi-advokaturi-ukrayini.html>.
8. Погорецький М.А., Яновська О.Г. *Адвокатура* України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 368 с.
9. Про адвокатуру : Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII.
10. Марочкін І.Є., Сібільова Н.В., Тихий В.П. та ін. Організація судових та правоохоронних органів : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків : ТОВ «Одісей», 2007. 528 с.
11. Чернобай О.В. Закон України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» (деякі підсумки реалізації). *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 6. С. 25–29.
12. Історія адвокатури України (в незалежній Україні) // Офіційний веб-сайт Ради адвокатів міста Києва URL: <https://kmdka.com/advokatura/istoriya-advokatury-ukrayiny/v-nezalezhniy-ukrayini>.
13. Про порядок оплати праці адвокатів по наданню юридичної допомоги у кримінальних справах : Постанова КМУ від 15 листопада 1991 року № 315.
14. Про порядок реєстрації адвокатських об'єднань : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1993 року № 302.
15. Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури : затверджено Указом Президента України від 5 травня 1993 року № 155/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/93/conv>.
16. Шапгала Н.К., Задорожня Г.В. Конституційне право України : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Лізунов-Прес, 2012. 472 с.
17. Баулін О.В., Лебідь В.І., Матвеев П.С., Пожидаєва М.А. *Адвокатський іспит: підготовчий курс : навчальний посібник*. Київ : Алерта, 2013. 736 с.
18. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.

Durnov Ye. The bar during establishment of independent Ukraine

Summary. The relevance of the article is that Ukraine's acquisition of the status of an independent state in 1991 posed a number of socio-economic and political challenges

to the young country, the solution of which required serious efforts on the part of the legislator. One of the institutions that required major changes was the Institute of Advocacy. The importance of solving this problem is due to the fact that the legal profession is a complex manifestation of both state and public interest, because it is through the legal profession and through it the rule of law realizes the possibility of providing its citizens with their rights and freedoms. The activity of lawyers, on the one hand, has a constitutionally determined state-significant character, and on the other hand, lawyers must be as independent as possible from the state in order to effectively protect citizens and legal entities from administrative arbitrariness. It was found that the Law of Ukraine "On Advocacy" of 1992 was one of the first legislative acts, which provided for compliance with the Rules of Ethics as one of the main obligations of a lawyer, which he assumes when taking the Oath of Lawyer of Ukraine. Based on the above considerations, these Rules were created, however, only in 1999 in order to unify the traditions and experience of the Ukrainian bar in the field of interpretation of legal ethics, as well as generally accepted rules and regulations adopted by the international legal community. It is emphasized that the state guarantees the independence of the bar. The principles of organization and activity of the bar and the practice of advocacy in Ukraine are determined by law. Only a lawyer represents another person in court, as well as defends against criminal charges. It is concluded that most of the above regulations, which were adopted in 1991–1996, have expired, but it is the outlined Laws and bylaws became the basis for the development of the bar in Ukraine, because, with their help was laid basis for further reforms in this direction. In our opinion, a special role is given to the Constitution of Ukraine of 1996, which recognized that the bar is indeed an important institution of democracy and allows protecting the legitimate rights and interests of man and citizen.

Key words: arrested, detained, legal assistance, legitimate interests, regulations.